

УДК 94 (477)

Олександр Пилипенко

ДОКУМЕНТИ З ОСОБОВОГО ФОНДУ АНДРІЯ ЖУКА (Частина 3)

DOI: 10.5281/zenodo.4120065

© О. Пилипенко, 2020. CC BY 4.0

У третій частині публікації ми продовжуємо вводити до наукового обігу документи з особистого фонду Андрія Жука – видатного українського революціонера, громадсько-політичного діяча, дипломата, публіциста, члена УСДРП, члена «Проводу» Союзу Визволення України, одного з засновників кооперативного руху. Вони висвітлюють діяльність Андрія Жука та інших членів Союзу Визволення України в 30-х роках ХХ ст.

У наведених звітах подається перелік книг, надісланих А. Жуком до НТШ у кількості 138 позицій, а також інформація про видання Союзу Визволення України, полонених у фрайштадському таборі, книги про Т. Шевченка та його твори. Публіцистичному доробку А. Жука в його особовому фонді 3807 ЦДАВО України присвячено кілька справ. Зокрема це вирізки статей із газет «Діло», «Новий час» за 1930-ті роки під псевдонімами Андрій Вовчанський, А. Критський. Крім того, подана неопублікована рукописна стаття «Зелений клин. Українські проблеми на Далекому Сході». Це дає нам можливість більш детально познайомитись з публіцистичною діяльністю відомого політичного мислителя та дослідника визвольного руху України.

Документи подано із збереженням мови оригіналів.

Ключові слова: Андрій Жук, особовий фонд, українські архіви, Союз Визволення України.

№ 1 Лист до Андрія Жука від 20.08.1931 р. з м. Бадег Бадег, 20. VIII. 1931.

Дорогий Пане Андріє!

Вже давно меморіал, але досі не мав змоги вислати Вам, бо не було за що вислати. Тепер вдалося трохи роздобути гроші і досилаю Вам. Але, Дорогий Пане Андріє, посилаю Вам цей меморіал під умовою, що поки що Ви не будете його опубліковувати. Ставлю Вам цю умову тому, що я не маю права розпорядкуватися паперами, що залишилися після Вячеслава Казимировича. Вся кореспонденція має перейти до Національного Музею і на неї наложений заперт не допускати нікого до публичного ужитку на протязі 10 літ. Що до інших паперів, то ще не знаю точно куди мають перейти: чи до Нац. Музею, чи до Наук. Т-ва ім. Шевченка. Отже, тільки ці інституції зможуть ними розпоряджатись. Посилаю Вам, бо цей меморіал вже був у Ваших руках і Ви зі змістом його знайомі. До того-ж Ви пишете, що хочете його використати до Ваших споминів. Певно ці спомини не вийдуть так скоро, тому роблю це для Вас. Але до того часу, як все це перейде куди буде призначено і буде передано до публичного ужитку, прошу Вас не опубліковувати.

Ви можете про нього згадувати, навіть подавати зміст, але не публікувати дословно. Ви розумієте, що від цього буде для мене велика неприємність і вірю, що Ви не зробите її для мене. Я знайшов листа доньки Вячеслава Казимировича і з нього довідався, що це вона переслала цю чернетку. Як видно, що ця чернетка вже другого, а, може, навіть третього випуску, бо написана з невеликими поправками. Але все-ж таки двох слів не міг докладно розібрати /після них поставив знак: ?/. Отже, буду Вам дуже вдячний, коли Ви підтвердите, що виконаєте моє прохання.

Щодо літературного наслідства Вячеслава Казимировича, то поки що нічого не можу Вам точно сказати. В першу чергу мушу я закінчити упорядкування кореспонденції /на мене налягають/, а тоді візьмуся за порядкування рукописів. З побіжного огляду можу сказати, що в дуже небагато, закінченого цілком не бачив нічого. З дуже багато різних нотаток окремі думки, які В. К. записував на клаптиках паперу.

Якщо їх упорядкувати по змісту, то, думаю, вони теж представлятимуть велику цінність. Крім цього, залишилися помітки на тижневому календарі /т.ск. щоденник/, а також знайшов зошит, в якому розпочав, а потім перервав, щоденник. Упорядкування цих паперів доручив Вячеслав Казимирович мені спільно з Д. Дорошенком. Дмитро Іванович обіцяв зайти до мене /він тепер в Мауері у Залізняка/, щоби обдивитися і встановити план упорядкування. На всі ці папери заперту ніякого не положено і тому вони могли-б вийти друком в скорому часі. Право на опублікування їх матиме, думаю, та інституція, до якої перейдуть. Ця робота буде дуже тяжка. Ви знаєте як невиразно писав З. К., а ці замітки робив він в поспіху і тому вони писані ще більш невиразно.

Працюючи з З. К. вже від довгих часів, я найлегше міг-би розшифрувати його писання. Тому я уявляю собі цю роботу так, що мушу переписати все на машинці. Жиючи тут і працюючи по господарству, у мене залишається не так багато часу на цю працю. Тому я думаю, що було-б найліпше, коли-б та інституція куди перейдуть всі ці папери, могла-б взяти мене до себе для цієї роботи. Але розумієте самі, що тепер це неможливо. Про цю справу ще напишу до Вас коли вясниться куди мають перейти. Тоді може-б і Ви могли-б щось в цьому допомогти. Отже, думаю, вже незабаром прийдеться мені розпочати заходи щодо шукання заробітку. Ця машинка, на якій пишу листа, є моя власна. Отже, може, це послужить плюсом прикупанні заробітку.

Кореспонденція З. Ч., як я вже писав, перейде до Нац. Музею, але опублікування її може бути лише по 10 літах після смерті З. К. Думаю, що по упливі цього речічка було-би дуже бажаним опублікувати. Для цього теж потрібно підготувати до друку. Вже той факт, що упорядкування кореспонденції було доручено мені, що в більшості ця кореспонденція була мені відома, міг-би Нац. Музей взяти мене до роботи по підготовлених до друку. Думаю, що цим не була порушена воля Вячеслава Казимировича* Як писатиму до Митрополита, то думаю згадати йому про це. Яка Ваша думка на це? На цьому закінчу, треба йти.

(ЦДАВО України. Ф. 3807. Оп. 2. Спр. 52. Арк. 8–9).

№ 2. Лист адвоката Романа Домбчевського до Андрія Жука від 20.08.1931 р.

з м. Стрий

АДВОКАТ

РОМАН ДОМБЧЕВСЬКИЙ

СТРИЙ вул. Трибунальська

Дорогий Товаришу Андрію!

Як тільки побачив я перше число журналу «За Україну», то справді не знав, чи плакати з радости чи сміятися. Був би я бігав по цілім місті та кричав людям, що сталася велика річ, але прохолоджувало мене духове лихоліття, із-за якого люди

не-чуткі та не-вразливі на великі речі. Стверджую факт, що у Вашому видавництві відродився цілий «Союз Визволення України» але при коректурі 20-ти літ він значно поширений щодо кругів, які заінтересовані в ньому, поглиблений ідеологічно. Я певний, що Ваш часопис буде мати кольосальний вплив на громадянство і потрафить зробити це, чого досі не потрафила зробити ані одна ідеологічно національна група сама для себе.

Найважніше те, що врешті діждалися ми часопису дуже поважного, дискусійного, в якому можна порушити свobodно і без обиняків всякі питання, які наболіли в душах громадянських. діячів. Іменно тому, значіння журналу неоцінене. Пересилаю Вам коротку статейку: порівняння жидівського національного життя і руху з українським. Приготовляю ще дещо. Прошу зовсім свobodно поступити, і якби то небудь не відповідало, відкинути. Уважаю, одначе, що справлювати статтю не було рації, бо держуся стисло національогічних доктрин і тут ледви чи є що поправляти.

Користаю з нагоди і прошу Вас порадыте мені в такій справі:

Звернулися до мене з різних сторін м. і. з. Інституту у Варшаві чи не маю яких споминів про працю у Фрайштаті. Я відписав усім, що хоч би мав, то проте я не виривав би ся видавати шо-небудь сам, без порозуміння з Вами. Про це ми говорили в часі нашої стрічі у Львові перед 2-ма роками. Розумію працю жерельну, історичну, з поданням докладних дат, фактів чисел і т. д.

Одначе мені кажуть і вимагають зробити щось інше, а іменно: Написати зовсім суб'єктивні спомини за час 8 літ побуту в таборах СВУ і дипломатичних місцях в Празі. Це вже інше діло, одначе не знаю, як до нього братися. Певно є дуже багато річей, про котрі нема ніякої записки ані в актах СВУ, ані обох місій в Празі: Військової і дипломатичної, в котрих я працював. Одначе і тут потрібно мені деяких дат, а не маю їх, бо мій особистий архів, який я привезу з Праги лишив в секретаряті чеської С.Д. партії, пропав. Без Вашої помочі і помочі Бочковського не дістану потрібних назвищ і дат, щоби написати такі цілком суб'єктивні спомини.

Дуже Вас прошу подати мені Вашу думку в цій справі. Може Ви задумете що-небудь видати, то ми могли би поразумітися. Можливо, що небавом буду у Львові, то обов'язково Вас відвідаю. Бажаючи Вам найкращих успіхів у початому великому ділі.

Щиро Вас здоровлю Ваш

/підпис/

P.S. Статті не даю, бо викінчив за іншими справами. Привезу до Львова; приїду на 25 і 26/XI з нагоди Заг. зборів палати адвокатів та загощуся до Вас, товаришу, передовсім обговоримо всі порушені тут і інші справи.

(ЦДАВО України. Ф. 3807. Оп. 2. Спр. 52. Арк. 10).

№ 3. Лист адвоката Романа Домбчевського до Андрія Жука від 29.06.1934 р. з м. Стрий

Адвокат

Др. Роман Домбчевський

Стрий

Стрий, дня 29/VI 1934 р.

Дорогий товаришу!

Казав мені недавно, як я був у Львові, тов. В. Темницький, що Ви маєте думку скликати щось в роді з'їзду всіх бувших працівників СВУ по таборах. Задля нього потреба Вам адрес. Тому, що ця справа дуже мене інтересує і я теж думав про це вже давно, даю Вам ті адреси, які я маю:

Певно знаєте, що в Калуші в ПСК є інж. Агр. Павло Дубрівний. 2. Один з тих, що був в Кнітельфельді зі мною. Володя Степанович, буде знати хтось у Львові. На Волині теж є один з наших співробітників в таборовій кустарні і театрі /технічній/.

3. Бутович, столяр, але не пам'ятаю з якого села.

4. Довпем, був банковим служачим сь м. Луцька або Рівного. Може, буде знати хтось у Львові. А в с. Величі теж є один з наших співробітників.

Від Костя Голобродського і бувшого старшини Куровського, що є у Львові, можете довідатися дещо більше і про це не треба Вам і казати. Але якби Ви дали відповідний зазив до преси, то я переконаний, що тоді і зголосилися дуже багато різних, з північних земель.

Урешті скінчилися спогади і переслав їх Стоцькому. Я цікавий, чи їм ті спогади подобаються та придадуться. Думаю, що так, бо я старався писати інтересно.

Стаття, про котру ми говорили в зв'язку з видавництвом «За Україну», вже була в «На зустрічі». Подам туди ще деякі близькі теми. Напишіть-прошу про ці справи дещо.

Мої спогади в угор. Н. Інституті Свекрицький: Ще зробились поправки перед тим мушу бачитися ще з Вами щоби дещо контролювати.

Щиро Вас здоровлю,

Ваш /підпис/

(ЦДАВО України. Ф. 3807. Оп. 2. Спр. 52. Арк. 11).

**№ 4. Лист адвоката Романа Домбчевського до Андрія Жука від 05.01.1934 р.
з м. Стрий**

Адвокат

Др. Роман Домбчевський

Стрий

Стрий, дня 5/1 1934 р.

Дорогий товаришу!

Приготовляю для Вас відому статтю і по святках Вам її пришлю. За тяжкою працею канцелярії не було часу скорше зробити. Думаю, що не буде запізно.

Тимчасом, я взявся поважно до писання споминів. Почувши про книжку Кобця «Записки полоненого» дістав я її і прочитав. Оскільки знаю, це одинока річ в повоєнній літературі нашій, в якій говориться про табори С.В.У загалом. Не знаю, чи добре орієнтуюся. Справа виходить так, що мабуть треба буде мені зайняти якась становище – і думаю може й Вам як пишите спомини – до тої книжки. Річ написана гарно, талановито, але як звичайно в давніх російських «космополітів», тепер більшовиків, дуже роздвоєно. Там є якісь сліди симпатії до праці С.В.У., позатим негачія багатьох речей, яких не можна нехтувати. Передовсім відносно національної справи. Порівнювати цеї книжки з Ремарком, як це дехто робив, не можна, хоч якась мала схожість є. Навіть не можна справдувати становища Кобця радянськими умовами, як це робить Др. Сімович, бо за пару років Кобець не вдумав того, що пережив перед більшовиками.*

Далі характеристика осіб. Моя випала там найгірше і мушу зложити кондоленції цілому С.В.У. – на Ваші руки, що за* більшовицького побуту довіряли відповідні справи людині такої моральної кваліфікації, як оце виходжу.

(ЦДАВО України. Ф. 3807. Оп. 2. Спр. 52. Арк. 12).

№ 5. Лист Яківа Косовського до Андрія Жука

Яків Косовський

Львів, дня 3, листопада 1934 р.

Черняхів

П. Глубічок Великий

ВП. Пане!

Відсилаємо Вам, Ваше бажання, Ваш манускрипт п'єси «Два млини». Тема, яку Ви зачіпаєте, цікава, так само цікавий сюжет. На жаль, у такому вигляді, як тепер, її друкувати не можна. Треба попрацювати ще над характерами осіб, крім

того треба повигляджувати всі припадковости, а то багато виходить несподіванок. Характер Левка, людини напівбожевільної, треба би ще детальніше обдумати. Не варто так само вкладати в драмі йому визначну таку роль, дарма, що вона може бути і для глядача зрозумілою. Далі треба мати на увазі, що сучасний читач чи глядач – не хоче стравити неприродних монологів, а їх у Вас багатенько. Сучасні драматурги цілком монологами не користуються. На мій погляд – сюжет Вашої п'єси далеко більше надався би на сподівання, але не виключена й драма тільки треба і ній більше жалості і природності. Коли б Ви мене хотіли послухати та п'єсу переробили, то власне для сільських театрів зробила б добру послугу. Але ж так як вона є, поки що й до вистав не дуже годиться. Занадто багацько видно у Вас чужих впливів, та це нічогісінько не шкодило б, як би вони були використані Вами у більше своє вільній спосіб. Одне пізнати, то все таки Ви багацько начиталися українських драм, бо й санови пливають легко і сліди розмов у чужих драмах у Вас значні. І мова у вас чиста. Я радив би пера не кидати.

Прийміть цих кілька зауваг та вислови поважання.

(ЦДАВО України. Ф. 3807. Оп. 2. Спр. 52. Арк. 13).

№ 6. Лист М. Берзінакі до А. Жука від 9.10.1931 р. (польською мовою)

Odpis

9.X.1931 r.

Wielmożny Pan

Andrij guk

_L_w_o_w

Sekretarjat Instytutu Badań Spraw Narodowości ow ych uprzejmie komunikuje, że po sprawdzeniu zawartości nadesłanej z Wiednia skrzyni z zakupionym przez instytut księgozbiorem, okazało się, że brak jest:

S.Skoropyss-Poltuchowskiego: Die selbatandige Ukraine,

Tt. 7 i 8 za 1895 r. «Zapisek» T-wa Szewczenki we Lwowie.

Co do uregulowania kwestji finansowej, to przestawia się ona następująco. Ogólnej umówionej sumy zł.2,500.- odtracamy zł. 103,45, które obciążają Pana z tytułu kosztów przesyłki i t.p. w/g rachunku Firmy «Schenker i S-ka».

Na poczet należnych Panu /wskutek powyższego potrącenia/ zł.2,396,55 dotychczas -Zł. 389.- uiściliśmy Pana Małżonce w Wiedniu,

1.500.- przesłano Pana Małżonce do Wiednia przekazem mi edz ynar o dowym, «400,- przesłano Panu przekazem pocztowym.

Razem Zł. 2.289.-

Pozostałe zł.107,55 przekazujemy Panu równocześnie z niniejszym.

Zechce Pan łaskawie nadesłać pokwitowanie z odbioru należności na dumę zł. 507,5JT /zł.400.- oraz obecnie przesłane zł. 107,55/-

Z poważaniem Sekretarz

/-/M.Berzynaki

(ЦДАВО України. Ф. 3807. Оп. 2. Спр. 52. Арк. 14).

№ 7. Лист Дрогобицького краєвого адвоката Рудольфа Скибінського до Андрія Жука

Др. РУДОЛЬФ СКИБІНСЬКИЙ Дрогобич, дня

1 падолиста 1933

красвий адвокат

ДРОГОБИЧ вул. Стрийська, 81

ч.телефону 261.

Високоповажний Товаришу.

Дуже Вас прошу не відмовити нашій просьбі і конечно приїдьте до Дрогоби-

ча. Реферат про Кооперацію будьте ласкаві достосувати до публіки, беручи під увагу, до Кооператива є в руках робітників, які єї зловживали, а Рада Надзвірна Кооперативи складається з членів У.С.Д.П.

Коли би Ви могли приїжджати перед Святом на кілька годин, чи навіть на годину перед зачаттям Свята і-Академія відбудеться о годині 11.30 в полудне і-прошу Вас дуже будьте ласкаві заїхати до мене і звідси вже разом пішлибисьмо на Академію.

З соціалістичним привітом

6/XI.33 відписано що приїду, якщо щось не перешкодить

А. Жук

(ЦДАВО України. Ф. 3807. Оп. 2. Спр. 52. Арк. 15).

**№ 8. Лист професора університету доктора Романа Смаль-Стоцького
до Андрія Жука від 16.12.1933 р.**

PROF. UNIW. DR. ROMANSMALSTOCKI

Відповідь 16/XII.33

А.Ж.

WARSAWA 26*1933
NOWY-ZJAZD

Високоповажаний Пане Андрію.

Український Науковий Інститут хоче в наступному році видати з нагоди 20-ліття Союза Визволення України том спогадів. Хотів би я радо попередити спогади колишніх членів просвітніх відділів Вашими спогадами про сам Союз Визволення України, його організацію і різні фази моєї праці.

Я був би Вам щиро вдячний, як щоб Ви були такі ласкаві і завідомили мене чи Ви згодитесь прислати нам свої спогади того тома. В першому томі будуть ще зміщені спогади Богдана Лепкого. Гонорар – 100 зол. від аркуша.

Прийміть вирази повної пошани і щирого жалю, що Ви таки не витримали і скочили в Винниченківську гречку.

Ваш /Підпис/

(ЦДАВО України. Ф. 3807. Оп. 2. Спр. 52. Арк. 18).

**№ 9. Лист від голови Ревізійного Союзу Українського економічного бюро
у м. Варшаві Якова Косовського до Андрія Жука від 9.11.1933 р.**

УКРАЇНСЬКЕ

ЕКОНОМІЧНЕ

БЮРО

Варшава, 9.XI.1933 р.

Grojecka40 Am.12

Кonto в П.К.О. 4.423

Тел еф. 9.04-79

РЕВІЗІЙНИЙ СОЮЗ

Ч15263 13/XI 1933

Високоповажаний Пане!

Сьогодні переглянули ми совітські видання в Головному Статистичнім Уряді і знайшли такі цікаві для Вас матеріали про які висловили Ви своє заінтересованя.

Останні матеріали про Україну знайшли ми під ч. біб. 2576 «Стат. України, дрібна промисловість у зшитку 197, 210, 211 за роки 1930, 31, 32; ч. біб. 2576 «Стат. України» сер і демографія до 1932 р.; ч. біб. 2576 «Стат. України» Кооперативна статистика за 1929; ч. біб. 2576 «Стат. України», торгівля за 1929/30 р. Взагалі під цим бібліотечним числом знайдете дуже багато зшитків Центрального Статистичного Управління в Харкові, які обіймають майже всі ділянки народно-го господарства, одначе числа в них доведені найвище до 1931 р. Дуже цікавою

річчю є статистичні щорічники «Україна» які знаходяться GUS під бібліотечним числом 12859. Одначе видання ці досить перестарілі бо є за 1926, 1928, 1929 рр.

Окремих статистичних видань про Північно-Кавказький край, Крим та Центральню-Черноземну область нема, натомісць можна знайти деякі одначе дуже перестарілі видання про Б*С*С.Р. Найкращим статистичним джерелом для цих країв є статистичний річник «Народное хозяйство СССР» за 1932 р., в якому є статистика цілого С.С.С.Р., поодиноких федеративних, а навіть автономичних республік чи областей. Є це зрештою найновіще видання совітської статистики, одначе рівно ж доведене тільки до 1931 р.

При нагоді дозволяємо собі пригадати ласкаво Вашій памяти в справі статті про українську кооперацію. Річник наш вже друкується, тому просимо не відмовити надіслати нам статтю по можливості якнайшвидче.

Рівно ж не знаємо чи «Г.К.Ч»: і «Кооперативна Республіка» бажають з нами обмінятися оголошеннями, бо дотепер не отримали ми ще відповіді на наш лист з дня 21.VIII. б.р. Наша пропозиція була слідуоча: 3-разове оголошення в згаданих часописах, за цілосторінкове оголошення в н/річнику.

Очікуючи Вашої ласкавої відповіді залишаємось з правдивою пошаною,
УКРАЇНСЬКЕ ЕКОНОМІЧНЕ БЮРО
/Підпис/ Черненко

Яків Косовський

Львів, дня 3 листопада 1933 р.

(ЦДАВО України. Ф. 3807. Оп. 2. Спр. 52. Арк. 16–17).

№ 10. Лист Андрія Жука до Юрія Липи 1938 р.

Черняхів

Глубічок Великий

ВП. Пане!

Відсилаємо Вам, на Ваше бажання, Ваш манускрипт п'єси «Два млини». Тема, яку Ви зачіпаєте, цікава, так само цікавий сам сюжет. На жаль, у такому вигляді, як тепер, її друкувати не можна. Треба попрацювати ще над характеристиками осіб, крім того треба повигляджувати всі припадковості, а то багато виходить несподіванок. Характер Левка, людини напівбожевільної, треба би те докладніше обдумати. Не варто так само вкладати в драмі йому визначну таку роль, дарма, то вона може бути і для глядача зрозумілою. Далі треба мати на увазі, що сучасний читач чи глядач не хоче вже стравити природних монольоїв, а їх у вас багатенько. Сучасні драматурги цілком монольогами не користуються.

На мій погляд сюжет Вашої п'єси далеко більше би надався на сподівання, але не виключена й драма тільки треба в ній більше жилости і природности. Коли б Ви мене хотіли послухати та п'єсу переробили, то вона для сільських театрів зробила б добру прислугу. Але ж так, як вона є, поки що й до вистав не дуже годиться. Занадто багацько видно у Вас чужих впливів, та це нічогосінько не шкодило б, як би вони були використані Вами у більше своєрідний спосіб. Одне пізнати, то все-таки Ви багацько начиталися українських драм, бо й розмови плывуть легко і сліди розмов у чужих драмах у Вас значні. І мова у вас чиста.

Я радив би пера не кидати. Прийміть цих кілька зауваг за вислови поважання.
(ЦДАВО України. Ф. 3807. Оп. 2. Спр. 53. Арк. 190).

№ 11. Лист Юрія Липи до Андрія Жука від 21.04.1938 р.

Відповідь 21/IV.38

А. Жуку

№ 38 Дорогий Пане Редакторе і Президенте.

Як справді мені приємно, що Ви так сердечно зайнялися моїм рукописом. Бачу

велику працю Вашу до кожного речення. Не бійтеся, все буде я. Не бійтеся, все буде добре. Може Ви трохи запоспішно читаєте – так що змогли Ви виправляєте одно речення і дивуетесь... От скажімо у розділі «Українська державність» Ви дивуетесь (чотири знаки запитань) що то значить «беручи доцільність «беручи доцільність тих чи інших чинників справджуємо їх вартість для раси». В горі цього речення обговорено що то є «доцільність у державності», внизу по цім реченні «Які саме чинники». Чому ж Ви не читаєте всього? Адже так читаючи Ви і себе денервуєте, і не багато мені допомагаєте.

Скажімо щиро, чи думаєте Ви, що поважну книжку можна так відразу, тільки роблячи коректу на коліні, зрозуміти у своєму. Спробуйте робити так і з Розенбергом, і з Чемберленом, і з Гобіно (ці всі, що берімо менше) є в тому рівні як має «Пр. Укі) – і повірте, що будете мати ще більше розпачливий настрій. Це ж не по культурній діяльності. Мої розділи треба читати і по 2 і по 3 рази, тоді думка поглибиться. Однак і від першого читання справа яка. Бачите, однак, що то не є зле. Боюсь однак, що Ви хочете зробити з моєї книжки щось в роді популярного видання. Повірте мені, що це не можна зробити. Справи є дуже різномірні, щоб їх іще упрощувати. Обіцяю Вам, що напишу на 32 стор. Дуже примітивне сплосщення і то фельстонічним. Але прошу мені не нищити цілісності, що має і свою наукову вартість.

М.п. трохи розрослись хоч і не багато розділи (кількість їх зісталась як і була). Причиною того є дискусії і розмови вже тут на терені Варшави. Ці вияснені, може Вас і мучать, але вони є потрібні. Та взагалі це не є легка книжка, вона є за поважна на це, і як треба добре знати багато технічних речей. Повірте однак, що у фахівців (я давав читати коректи) вона викликає захоплення.

Але спробую відповісти на Важкіші Ваші питання.

1. Не вживаю часто прізвища Донців, щоб не випливало, що книжка написана для полеміки з ним. Ця книжка – це позитивні підстави передовсім.

2. Костомаров не був українським державником. Він трактував минуле України як незалежної держави, але будучину уважав за можливу для неї тільки під царем (це був його програш у Кир.-Мет.). Під цим зглідом він нічим не різниться від, скажімо, Драгомирова. І він уважав народ за нездібний до будови держави.

3. Драгоманов виступив проти мого батька і тарасівців за те, що хотіли пригостювати людей і друзів до укр. державності. Він був проти взагалі державності. «Багато подобаєм діявола і царствія його» – так почав він статтю проти тарців. Це був народник, але анархіст і його добре окреслив Франко.

4. Грушевський був великий учений і патріот, але жоден державник. Він утікає від Вас і від Союзу Визв. Укр.

Це не Маварик як можете мені висловити, що і Костомаров (що з нього ще Шевченко сміявся), і Драгоманов, і Грушевський можуть репрезентувати укр. державність? Її репрезентує «Тарасівці», «РУП», Союз Визв. Укр.» Міхновського. Але не робіть із чесних, великих вчених, що палко виступали проти Вас же (Грушевський, Єфремов, Калічник, Костомаров, Порш наслідних марксистів) не робім репрезентантів укр. державності. Бійтесь Бога, таж Ви цим нищите свою власну працю. Чи Ви сподіваєтесь й льорифікації людей, що кидали вашому ділу колоди під ноги? Мусить бути ієрархія в поняттях, не «христосуймося» занадто.

Не забудьте, що в 1917 році всі газети драгоманівсько-соціалістичного типу були проти Вас і Союзу Визв. Укр. Лишень один Шпринц найшовся тоді, що з розпачу написав свою брошуру про «С.В.У» як нову еру. З спільним полиш впливи на того «шпринца» ці духовні діти і Костом. і Драгом. І врешті сам Грушевський. Не гнівайтесь на мене, але мене кортить спитати: хто ж знищив Ваше діло, як власне не ці «державники» що Ви пишете: «вони реально дивились на речі, пристосованих до реальних обставин. Так, так, і тому сказано проти Вас агіту-

вали, і Вас не допустили до уряду, і розігнали Вашу ж організацію, і ваших же «жупанчиків».

5. Як Ви не розумієте «пораженства»? Ось при зустрічі Грушевського і Жука в 1919 р. один почав справу, а другий утік. Один не був поразенцем, другий – був.

6. Забагато Щербини. Не забагато. Молодь так шукає за тим, що є органічна форма укр. праці. Аджеж і Гітлер і Розенберг підкреслюють, що своя форма праці й сорбції села це дуже важне, не менш важне, як і організація війська. Жоден, крім Щербини, не є нам потрібен з українців останнього століття. Ні, є ще один, це – Андрій Жук (я про це пишу в розділі «одність організації») – бо він переключив синтезу Щербини в сучасні часи, і то блискучо переключив. Та це все побачите в кінцевих «одностях» і «заповідях».

Бачите, я є уважний до Ваших думок, будьте і Ви до моїх уважні. Не денервуйте дрібницями. Я підтримую Ваше полтавське «покіль». Ви не денервуйте на мій Херсонський «програш». І не дивуйтеся, що вважаю роки 1917–1923 боротьбою за великодержавність («соборність»), і що тому вона була така нелегка. І не дивуйтеся на слово провидіння. Вірити треба, а коли хто не вірить нехай не перешкоджає іншому вірити. Це його не понизить. Але все ж трохи щось мого є в книжці, дорогій мій дораднику.

І таки все ж Ви перемучені дорогий пане Редакторе, справді! Я вже не буду себе боронити, але Ви написали збоку коло цитати з Халдейка: «...тяжко, не зрозуміло і так скрізь багато і т. д. Я дав цитату читати кільком людям і всі сказали що це дуже легко написано. Ви таки на мене гніваєтесь за багато. Побачите все буде добре. Інша річ я повикидав дещо і в рукопису, що посилаю і ще більше в коректі. В т. зв. корекції книжки буде все дуже чистесенько виглядати. Книжка є набита, але планова. Ні, ні, – цілість не втратила. І я не боявся б за Вас, як голову Видавництва, а ні за матеріальний успіх. Піде ліпше як яка книжка «Хортиці». Жду нетерпеливо закінчення труду. Обнімаю Вас як найсердечніше.

Дякую, Ваш Юрій Липа.

(ЦДАВО України. Ф. 3807. Оп. 2. Спр. 53. Арк. 191–193).

DOCUMENTS FROM ANDRIY ZHUK'S PERSONAL FUND (PART 3)

In the third part of the publication we continue to introduce into scientific circulation documents from the personal fund of Andriy Zhuk – a prominent Ukrainian revolutionary, public and political figure, diplomat, publicist, member of USDRP, member of “Provod” of the Union for Liberation of Ukraine, one of the founders of the cooperative movement. They cover the activities of Andriy Zhuk and other members of the Union for the Liberation of Ukraine in the 1930s.

The reports provide a list of books sent by A. Zhuk to the NTSh in the amount of 138 items, as well as information about the publication of the Union for the Liberation of Ukraine, prisoners in the Freistad camp, books about Taras Shevchenko and his works. Several cases are devoted to the journalistic work of A. Zhuk in his personal fund 3807 TsDAVO of Ukraine. In particular, these are clippings of articles from the newspapers “Dilo», “Novy Chas” for the 1930s under the pseudonyms Andriy Vovchansky and A. Krytsky. In addition, an unpublished manuscript article “Green Wedge. Ukrainian problems in the Far East“. This gives us the opportunity to get acquainted in more detail with the journalistic activities of the famous political thinker and researcher of the liberation movement of Ukraine.

Documents are submitted with the original language preserved.

Key words: Andriy Zhuk, personal fund, Ukrainian archives, Union for Liberation of Ukraine.

Пилипенко Олександр Євгенійович – доктор історичних наук, професор, професор кафедри гуманітарних дисциплін Національного університету харчових технологій (вул. Володимирська, 68, м. Київ, 01033, Україна).

Pylypenko Oleksandr Ye. – Doctor of History, Professor, Professor of Human courses of the Nation technology food industry University (68 Volodimirska St., Kyiv, 01033, Ukraine).

E-mail: pylypenko08@ukr.net

Дата подання: 14 лютого 2020 р.

Дата затвердження до друку: 21 вересня 2020 р.

Цитування за ДСТУ 8302:2015

Пилипенко О. Документи з особового фонду Андрія Жука (Частина 3). *Сіверянський літопис*. 2020. № 5. С. 65–74. DOI: 10.5281/zenodo.4120065.

Цитування за стандартом APA

Pylypenko, O. (2020). Dokumenty z osobovoho fondu Andriia Zhuka (Chastyna 3) [Documents from Andriy Zhuk's personal fund (Part 3)]. *Siverianskyi litopys – Siverian chronicle*, 5, 65–74. DOI: 10.5281/zenodo.4120065.

